

Norges Vassdrags- og Energidirektorat (NVE)
Postboks 5091, Majorstuen

0301 OSLO

Mo i Rana, den 06.03.2023

Saksnr: 11839

Deres ref:

DAM PÅ AUSTRE KVITVATN – SØKNAD OM UTBEDRING AV EKSISTERENDE DAM – KNUH HAUKNES

Undertegnede representerer Knut Hauknes, innehaver av Hauknes vannverk, beliggende i Rana kommune.

Den 07.03.2019 ga Fylkesmannen i Nordland samtykke til ekspropriasjon til fordel for Innerhagen vannløper, for fremføring av privat vannledning over eiendommen gnr. 192, bnr. 6 og 10 i Rana kommune. De berørte eiendommene tilhører Bente og Svein Hauknes. Etter klage fra grunneier ble vedtaket opprettholdt av Olje- og energidepartementet den 06.09.2019.

Ved Statsforvalteren i Nordland sitt vedtak av 25.05.2021 fikk Innerhagen vannløper tillatelse til å endre traseen som var lagt til grunn i ekspropriasjonsvedtaket fra 2019. Også dette vedtaket ble påklaget av Bente og Svein Hauknes, men Olje- og Energidepartementet stadfestet vedtaket den 18.08.2021.

Bakgrunnen for søknaden om ekspropriasjon, var at Innerhagen Vannløper, som forsyner 7 vannverksbrukere, ønsket å koble seg til Hauknes vannverk for å sikre årssikker og ren vannforsyning for brukerne. Innerhagen vannløper fikk opprinnelig sitt drikkevann fra Grønåselva, den ene av to elveforgreininger nedstrøms Stemningen. Imidlertid var det visse problemer med myrinnsig og avrenning fra dyrka mark som gjorde at Innerhagen vannløper ønsket å ta sitt drikkevann fra Haukneselva, den andre elveforgreiningen nedstrøms Stemningen. Dette fikk de altså anledning til gjennom ekspropriasjonsvedtaket fra 2019.

Hauknes vannverk har inntaksdam på Stemningen på kote 100. Dammen er en konsesjonsfri dam, bygget i tråd med angivelsene i vannressursloven § 10. Dammen var allerede oppført da ekspropriasjonstillatelsen ble gitt i 2019, og dammen var også en forutsetning for at Innerhagen vannløper kunne koble seg til Hauknes vannverk. Innerhagen vannløper har, i tråd med opplysningene i ekspropriasjonssøknaden, koblet seg til anlegget via en ledning fra Skaret, over Bente og Svein Hauknes sine eiendommer. Inntaksdammen på Stemningen forsyner derfor i alt 15 brukere.

Haukneselva og Grønåselva har sitt utspring i Kvitvatnan, hvor elven altså fra utløpet av dette vatnet renner ned til Stemningen. Det eksisterer en dam på Austre Kvitvatn, som ble etablert i 1949. Dammen eksisterer den dag i dag, og har som formål å regulere vannspeilet med ca 2 meter. Dammen er bygget i stein med en reguleringsventil i tre, se vedlagte søknad. Dammen ble i sin tid bygget for å regulere nedtappingen av vatnet om vinteren, slik at elva hadde nok vannføring til at elven ikke frøs midtvinters og gjorde vannverket vannløst. Dammen er av avgjørende

betydning for vanntilførselen også i dag, og det er viktig å sikre vannforsyningen til eiendommene som tar sitt drikkevann fra Haukneselva, via dammen på Stemningen.

Reguleringsventilen fungerer dårlig etter alle disse årene, og det er ønskelig å bytte denne ut.

Den 01.06.2016 avslo NVE konsesjonssøknad fra Knut Hauknes om renovering av dammen på Austre Kvitvatn, jeg vedlegger vedtaket. Konsesjonssøknaden gjaldt rett til renovering av dammen for å ta i bruk den alminnelige lavvannføringen til Hauknes vannverk og etablering av Hauknes kraftverk. Opprinnelig ble det søkt om oppdemming med 5 meter i all hovedsak med sikte på kraftutbygging, senere gjaldt søknaden regulering av vannet med 2 meter heving av vannspeilet, det vil si mellom kote 506 og 508..

I vedtaket fra NVE av 01.06.2016 nøyde NVE seg, for sin begrunnelse, med å vise til vedtak datert 15.05.2014, det heter følgende:

«Søknad om regulering av Østre Kvitvatn mellom kote 505 og 508, kraftutbygging og overføring av vann i Kvitvatnvassdraget ble avslått av NVE i vedtak av 15.05.2014, i hovedsak på grunn av negative virkninger for reindrift og inngrep i sårbart høyfjellsterreng. NVE viser til dette vedtaket for utfyllende begrunnelse for avslaget».

I konsesjonssøknaden som ledet til vedtaket av 15.05.2014, søkte Knut Hauknes om tillatelse til regulering av Kvitvatnan, overføring av vann på Stemningen, utvidelse av Hauknes vannverk med søknad om ekspropriasjonstillatelse og bygging av Storlien, Grønlien, Engan og Hauknes kraftverk.

Reindriftens områdestyre i Nordland reiste innsigelse mot Storlien, Grønlien og Engan kraftverk ettersom rørene vil sperre for fri ferdsel. Dersom rørledningen ble lagt under jorda, hadde områdestyret likevel ingen innsigelser.

Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt motsatte seg kraftutbyggingsplanene av hensyn til at rør i dagen og regulering ville være til hinder for trekk og driving av rein. Heller ikke Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt motsatte seg selve dammen, som for såvidt har eksistert i 75 år. Det heter følgende i uttalelsen, side 13 i KI- notat 10/214 fra NVE:

«I vedlegg til e-post av 01.09.2013 uttaler reinbeitedistriktet at tiltakene ligger innenfor et oppsamlingsområde, som er av særlig verdi for reindrifta. Man er redd for at rør på bakken og på søyler vil skape barrierer for trekk samt at flyttveiene vil bli forringet på grunn av usikker is og rør i dagen».

NVEs vurderinger i vedtaket av 15.05.2014 baserte seg i konklusjonen på en

«helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene».

Omsøkt regulering av Kvitvatnan, overføring av vann på Stemningen, økt vannuttak til Hauknes vannverk og bygging av Storlien, Grønlien og Engan kraftverk ble dermed avslått, ettersom kravene i vannressursloven § 25 ikke var oppfylt.

Senere er det som nevnt bygget en konsesjonsfri dam på Stemningen, og kraftutbyggingsplanene er lagt bort som følge av manglende tillatelse. Hauknes kraftverk gir i dag vann til en rekke husstander, og Statsforvalteren samt OED har i senere vedtak samtykket til at Innerhagen Vannløper kan koble seg på vannverket.

Det gjøres gjeldende at NVEs vurderinger fra 2104 har svært liten relevans i forhold til søknaden om å bytte reguleringsventil i Austre Kvitvatn, særlig når det gjelder reindriftens uttalelser, som altså gjaldt kraftutbyggingsplanene. Dermed er også NVEs begrunnelse i vedtaket av 01.06.2016 om at vurderingen fra 2014 står seg, ikke relevant. NVE kan etter vårt syn heller ikke i denne omgang avvise en konsesjonssøknad under henvisning til reindriftens uttalelser i forbindelse med konsesjonsbehandlingen fra 2014-2015 om bygging av kraftverk.

Fra 01.01.2017 trådte ny drikkevannsforskrift i kraft. Forskriften påla alle private vannverk med mer enn en bruker, innen 01.07.2018 å ha to barrierer for å sikre drikkevannet. Vannverk opp til 20 abonnenter og 50 brukere skulle ha kapasitet til å levere 10.000 liter vann per dag og det skal tas årlige vannprøver. Med i alt over 50 bruksnummer i Hauknes – Hagenbygda, kan det ifølge klienten på sikt bli behov for å ha 2 renseanlegg i Skaret, noe Hauknes vannverk allerede har lagt frem vann til. Hauknes vannverk etablerte før drikkevannsforskriftens ikrafttreden, vannverk med renseanlegg i 2015. Vannanalysene har ifølge klienten i alle år vært godt innenfor forskriftskravene.

Ettersom det av drikkevannsforskriften § 1 fremgår at formålet med forskriften er å beskytte menneskers helse ved å stille krav om sikker levering av tilstrekkelige mengder helsemessig trygt drikkevann, så er det denne sides oppfatning at myndighetene også må legge til rette for dette.

Dersom tiltakssøker ikke får anledning til å renovere reguleringsventilen, så risikerer man årlig bunnfrysing av Haukneselva. Dette leder til at samtlige brukere mister retten til drikkevann.

Som det vil fremgå av den vedlagte søknaden, så har dammen eksistert i 75 år. Selv for dagens driver, familien Gaup, har dammen vært i normal funksjon i 35 år. Det er først de 10 siste årene at dammen har vært til dels ute av drift.

Det kan heller ikke legges til grunn at Hauknes vannverk eller fordelingsdammen på Stemningen representerer en ulovlig etablering.

På bakgrunn av dette ber jeg om at min klient får den nødvendige tillatelse til å gjennomføre de planlagte tiltak. Tiltaket omfatter ingen terrenginngrep, og et eventuelt nytt avslag vil få store konsekvenser for vanntilførselen for en hel bygd.

Med hilsen

Toril Valla
advokat

Vedlegg:

- Ekspropriasjonstillatelse 07.03.2019
- Vedtak fra OED 06.09.2019
- Vedtak i klagesak fra OED 18.08.2021
- Vedtak fra NVE 01.06.2016
- KI- notat fra NVE 15.05.2014

Kopi:

- Klient